

Піттель А.І.,
*студентка 6 курсу, 1 групи, Інституту
прокуратури та кримінальної юстиції
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого*

ЛАТЕНТНА ВІКТИМІЗАЦІЯ: ПОНЯТТЯ, ПРИЧИНИ ТА ЗНАЧЕННЯ

Ключові слова: латентність, віктимізація, причини латентної віктимізації.

Анотація. У тезах розглянуто явище латентної віктимізації. Розкрито її поняття, сутність, види, причини виникнення та значення.

Аннотація. В тезисах рассмотрено явление латентной виктимизации. Раскрыто ее понятие, суть, виды, причины возникновения и значение.

Ключевые слова: латентность, виктимизация, причины латентной виктимизации.

Summary. The thesis considers the phenomenon of latent victimization. Its concept, essence, types, causes and significance are revealed.

Keywords: latency, victimization, causes of latent victimization

Віктимізація – одна з основних категорій віктимології, однак малодослідженою та досить актуальною на сьогодні залишається проблема латентної віктимізації від злочинних посягань. Це спонукає до з'ясування поняття даного явища, його причин та значення.

Вперше термін «латентна віктимізація» був запропонований у 80-х рр. ХХ ст. Г. І. Забрянським, який зазначав: «Відомо, що одним із факторів латентності є неповідомлення громадянами про злочини, жертвами яких вони стали. Іншими словами, мова йде про латентну віктимізацію» [3, с.47]. Дана робота спрямована на визначення змістовної характеристики цього явища в контексті боротьби із злочинністю. Методологічною основою дослідження є твердження, що людський потенціал формується на основі стосунків усередині груп людей, які об'єднуються через спільні інтереси та підтримують неформальні контакти з метою взаємної вигоди та допомоги. Людський потенціал нерозривно пов'язаний з інституційними формаціями, буквально сформованими ними [6].

У сучасній кримінологічній літературі під *латентною віктимізацією* розуміють процес збільшення ступеня уразливості жертв латентних злочинних посягань перед повторним заподіянням їм шкоди злочинами, а також підвищення ризиків злочинних посягань проти невизначеного кола людей [2, с. 86]. За змістом латентна віктимізація відображає процес утворення латентної злочинності й контингенту жертв латентних злочинів. За формою вияву латентна віктимізація є явищем нереагування жертв (їхніх законних представників) та інших поінформованих суб'єктів на відомі факти вчинення злочинів. Це так звана заявницька пасивність жертв та інших обізнаних суб'єктів, що полягає в небажанні ініціювати кримінально-процесуальну діяльність, виступати у статусі заявника або потерпілого [1, с. 95].

Об'єктами латентної віктимізації виступають фізичні та юридичні особи, соціальні групи, держава, благам, правам та інтересам яких заподіяна шкода злочинними посяганнями, що залишилися поза офіційним обліком ЄРДР і без відповідної кримінально-правової оцінки. *Суб'єктами* латентної віктимізації є жертви злочинних посягань (їх законні представники), інші соціальні суб'єкти,

обізнані про подію злочину, що не звертаються до органів, уповноважених розпочати досудове розслідування, або суду [2, с.87].

За своїм походженням латентна віктимізація поділяється на два види – природну та штучну. *Природна* латентна віктимізація пов'язана саме із незверненням громадян, які стали жертвами злочинів, до правоохоронних органів за захистом своїх прав [5, с.278]. Тобто, особа свідомо залишає поза увагою правоохоронних органів факт учинення злочину проти неї, тим самим перетворюючи себе на жертву латентного злочину. Існування *штучної* латентної віктимізації пов'язане з недоліками діяльності правоохоронних органів. Серед них: свідоме приховування працівниками правоохоронних органів відомостей про вчинені злочини з метою зниження кількості нерозкритих злочинів та створення уявного благополуччя їх роботи; кадрова неукмплектованість органів внутрішніх справ, що призводить до перевантаження особового складу та низьких показників розкриття злочинів; недостатнє матеріально-технічне забезпечення правоохоронних органів [4, с.112].

Для будь-якого явища характерні причини його виникнення та існування. Серед причин, через які потерпілі залишаються у «стані бездіяльності», не звертаючись до органів охорони правопорядку, вже традиційно називається відома тріада: зневіра у результативність їх роботи (50 % опитаних), незначна матеріальна шкода, заподіяна злочином (44 %), а також відсутність серйозної шкоди для здоров'я постраждалих (33 %) [4, с.116]. До цього переліку можна додати ще мотиви особистих переконань (осуд з боку інших членів суспільства, сором, страх перед помстою та ін.).

З кримінологічної точки зору латентна віктимізація має істотне значення для детермінації злочинності і злочинної поведінки, оскільки вона відіграє роль умови, що сприяє повторній віктимізації жертв злочинних посягань і кримінальній активності осіб, схильних до протиправної поведінки, а також підвищує рівень групової і масової віктимності в суспільстві [2, с.86].

Вважаю, що подальші дослідження окресленої тематики дозволять виявити ті фактори та умови, що впливають на поширення латентної віктимізації від злочинних посягань, та розробити науково обґрунтовану систему заходів протидії та мінімізації наслідків даного явища у суспільстві.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Головкін Б. М. Кримінологічне поняття віктимізації / Б. М. Головкін // Наук. вісн. Міжнар. гуманіст. ун-ту. Сер.: Юриспруденція. – 2015. – № 15. – Т. 2. – С. 93–96. URL: http://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/10143/1/Golovkin_93-96.pdf

2. Головкін Б. М. Поняття латентної віктимізації від злочинних посягань / Б. М. Головкін // Питання боротьби зі злочинністю: зб. наук. пр./ редкол.: В. І. Борисов та ін. – Х. : Право, 2015. – Вип. 29. – С. 78–88;

3. Забрянский Г. И. Городская и сельская виктимизация: сходство и различия / Г. И. Забрянский // Виктимологические проблемы борьбы с преступностью. – Иркутск, 1988. – С. 47;

4. Новіков О. В. Причини латентної віктимізації населення: деякі вітчизняні та зарубіжні дослідження / О. В. Новіков, Ю. О. Оберемко // Питання боротьби зі злочинністю. - 2016. - Вип. 31. - С. 111-122;

5. Оберемко Ю. О. Наукові підходи до визначення поняття «латентна віктимність» / Ю. О. Оберемко // Питання боротьби зі злочинністю: зб. наук. пр. / редкол.: В. І. Борисов та ін. – Х. : Право, 2013. – Вип. 26. – С. 273–279.

6. Tsympko, Victoria, Kateryna I. Aliksieieva, Iryna A. Venger, Oleksii V. Tavolzhanskyi, Nataliya I. Galunets, & Alona V. Klyuchnik. « Information Policy of the Enterprise as the Basis for the Reproduction of Human Potential in the Structure of Public Social Interaction.» Journal of Advanced Research in Law and Economics [Online], 10.6 (2019): 1664-1672. Web. 6 Nov. 2020

Науковий керівник: к.ю.н., доцент Таволжанський О.В.